

Carnet de RUTA

LA BALL DEL BAC

i III

Si seguim parlant d'emigració, àdhuc prescindint del fenomen actual, ens adonarem com paradoxalment no és un fet d'avui sinó de sempre. Els darrers llucs de la nissaga de cavallers, ennoblits per l'estructura de la societat incipient, són un exemple inequívoc. Els Bac del segle XIV, ja van abandonar la casa pairal—La Torre—, instal·lant-se a Camprodon; el rei, Pere III, confirma la venda de les seves jurisdiccions a Guillem Ça Sala, amb el mer i mixte imperi i només excloent la pena de mort i la mutilació de membres.

L'alou del Bac, va pertànyer inicialment a un tal Ramardo. Allò que no gosem insinuar és la seva identificació amb el personatge que, segons la tradició, escapa de l'allau sarraïna, es parapeta a la vall i acaba per a establir-s'hi. Després, la família, adoptaria el toponímic geogràfic d'aquests rodals que es troben a l'obaga de la muntanya. El cognom Bac o Bago, ja s'enregistra en el document des de l'any 1011.

Però des de l'antigor hi ha dues denominacions que hi sobreviuen i pretenen explicar l'origen remot i els límits jurisdiccionals eclesiàstics.

Una d'elles, és la de Moier. Com si hagués format part de la parròquia de Sant Miquel d'"Horto Moder" (any 978), l'església de la qual fou edificada entre Talaià i Pera. "Horto Moder", segons els historiadors, ens mena més enllà del pretèrit obscur i és sinònim de vil·la o granja d'extensió "moderada", qui sap si capdavantera de les valls en temps de la colonització del país.

L'altra denominació és d'"Avellana Curba", aplicada a Sant Miquel de La Torre—la segona parròquia històrica—, i que tindria a la seva demarcació un poblament o veïnat amb aquest nom, situat a "Segurilles" o "Seguricles", com si fos un antecedent de Sant Pau de Segúries. Francesc Caula, que sap els secrets més insospitats que reserva la comarca, li sembla que el mot "avellana", és corrupció d'"apitana", d'"apis" o abella; amb

el sufix femení "ana", suggereix l'equivalència etimològica de pedra esponjosa com la bresca.

La tercera parròquia, encara vigent a la contrada, està sota la invocació de Sant Andreu i radica en els indrets de Porreres; des de la vall del Bac, cal enfilars pel camí del coll de Triadú, una masoveria enclavada a 876 metres d'altitud.

El senyor de la vall vivia a La Torre. La pairalia fortificada servia per a defensar la zona i el pas de Bodelquer o Bosc del Quer, camí de penetració al cor de la Garrotxa. Aquestes residències són anomenades "stadius" (del llatí "statio"), i que en català col·loquial va dir-se'n "stació", "forces", "milícies" i més endavant "torres", gràcia viva entre nosaltres. Eren construccions destinades a la baixa noblesa, constituïda per prohoms que alternaven la milícia amb el cultiu de la gleba.

Després del cavaller Ramardo— a partir de l'any 1011—, ja hi trobem béns del monestir de Camprodon; el papa Benet VIII ho confirma en una butlla. El primer Bac conegut es diu Bertran (any 1150) i seguiran els altres fins que abandonen l'estada, inaugurant oficialment l'èxode que despoblaria la vall. A la descendència hi ha personatges de prestigi jeràrquic dintre l'església militant; tres joves van convertir-se en abats de Ripoll, un ho fou de Camprodon i l'altre, menys afortunat, obté una canongia a la Seu de Girona.

Han estat unes notes breus i sintetitzades. Els rastres s'observen marcits en l'arquitectura de la pairalia senyorial i en el romànic de les esglésies esmaperdudes. Podríem seguir aprofundint la temàtica però em sembla oportú realitzar un estudi global d'aquestes valls. Tenen les mateixes arrels pateixen defectes idèntics i coincideixen en la problemàtica futura. Quan es replantegi seriosament llur revalorització, cal involucrar-les en solucions conjuntes.

ALOT

Para hilatura de regenerados de algodón

Se precisa

DIRECTOR

- Imprescindible tenga experiencia .
- No importa edad.
- Sueldo a convenir, más porcentaje sobre producción.
- Escribir apartado 115 de Vic.

Empresa PARES S. A.

Precisa personal

La ferreria de la Vall del Bac
(foto de l'autor)

Razón: Ctra. Les Tries, 93

OLOT

